

Akelius är "upppfriskande" – men kan han räkna?

Fastighetsmiljardären Roger Akelius blir största aktieägare i Academedia, och säger sig vilja slopa utdelningar och införa en ny pedagogik. Nyheten välkomnades av bland annat lärarfacket. Men vad säger han egentligen, och vad skulle konsekvenserna bli om hans framtidsvision för skolan förverkligas? Hans Bergström reder ut.

HANS BERGSTRÖM | 18 FEBRUARI 2024

I veckan köpte fastighetsmiljardären Roger Akelius en fjärdedel av aktierna i utbildningsföretaget Academedia som bland annat driver Vittra- och Sjölinsskolorna. Foto: Jessica Gow/TT

UPPDATERING: På söndagseftermiddagen (den 18/2) meddelades att Roger Akelius köp av en kontrollpost i Academedia inte blir av.

Roger Akelius stiftelse tycks nu bli huvudägare av utbildningsföretaget Academedia. En del i medierna noterar detta som något nytt och omskakande. Men att en verksamhet drivs i den praktiska och transparenta formen aktiebolag säger ingenting om vilka som äger ett aktiebolag.

En amerikansk ideell stiftelse, "The Hans and Barbara Bergstrom Foundation", är näst största ägare av Internationella Engelska Skolan (IES). Johnson-stiftelsen och Wallenbergstiftelserna äger även tjänsteföretag, och ger stora bidrag till svensk forskning och andra goda ändamål. AMF Pension och andra pensionsfonder är regelmässigt stora ägare, även i enskilda företag inom vård, omsorg och skola.

Ägare kan mycket väl vara ideella eller ha goda ändamål för vad de tjänar på en investering. Detta framhölls faktiskt av Reepalu-utredningen häromåret, som skäl för att inte singla ut just aktiebolag som föremål för särskilda åtgärder. Anne-Marie Pålsson nådde en liknande slutsats i sin rapport på uppdrag av Lärarnas Riksförbund 2022. "Förbud mot aktiebolag är inte lösningen på skolans problem. Det leder inte till det man önskar." Lärarfacket tog emot utredningen, men verkar sedan inte ha läst dess analys.

De allra flesta friskoleföretag, som IES, ger för övrigt ingen utdelning.

Roger Akelius framträder öppet och gärna i medierna efter sitt köp av cirka 25 procent av Academedia. Det är utmärkt. Verksamheter med viktiga ändamål behöver ägare som står för någonting. Vad Akelius säger är dock något förvirrande.

Han har tolkats säga att vinst står i motsättning till kvalitet. Noggrannare betraktat säger han dock bara att han, som minoritetsägare, är tveksam till att ge utdelning från Academedia. Rörande det logiska sambandet mellan vinst och kvalitet [säger Akelius i Dagens Industri \(16/2\)](#):

"I alla företag jag har gått in i, har jag som högsta prioritet att försöka förbättra för kunder och anställda. Det lustiga är att om man gör bra grejer och betar sig hedervärt, så kommer vinsterna i steg två."

Detta ligger nära vad Barbara Bergström, grundare av Internationella Engelska Skolan, har formulerat: "Satsa på kvalitet, och Du får också vinst. Fokusera på vinst, och Du får ingetdera." Hög kvalitet är enda grunden för framgång över tid. Bara om föräldrar ser att en skola är bra, väljer de att sätta sina barn i den. Bara så kan skolan fylla klasser och lokaler och elever, och endast det kan ge överskott i verksamheten. Kvalitet driver resultat, även finansiellt. Med låg kvalitet, blir det heller ingen vinst.

Det lite märkliga är om Akelius tror att han är den förste som kommit på sambandet.

Det lite märkliga är om Akelius tror att seriösa friskolor inte redan har den hållningen, utan att han är den förste som kommit på sambandet. Academedia har sedan länge i sin [utdelningspolicy](#) att utdelning till ägarna kräver att bolaget först uppnått god kvalitet i skolorna och har säkrat finansiell stabilitet. Utdelningen är obetydlig i förhållande till kostnaderna för verksamheten, en liten ränta till ägarna av ett börsnoterat företag.

Akelius säger också, med viss kraft, att han vill [införa "en ny pedagogik"](#). Elever bör lära sig i grupper om sex elever per lärare, gärna genom att man lämnar klassrummet och "går ut i naturen". Möjligen kan det senare leda till lösningar för problemet med det förra. Om klasser om cirka 30 ska reduceras till 6 elever per "klass" uppstår förstås lokalproblem. Vårre är frågan om tillgången på lärare. Sett till det samlade antalet elever i grundskolor och gymnasier, torde Academedia i dag ha cirka 7 000 lärare i den vanliga skolan. Akelius "nya pedagogik" skulle överslagsvis kräva cirka 30 000 lärare. Var hittar man denna mängd behöriga lärare i ett Sverige där det råder svår lärarbrist?

Prenumerera på Smedjan!

Varje lördag får du som prenumerant (gratis) ett nyhetsbrev med exklusiv text av Svend Dahl och lästips från veckan som gått. Dessutom unika erbjudanden på Timbro förlags utgivning.

Din e-post

PRENUMERERA

Så har vi detta med kostnader. Ingenting är så dyrt som att minska antalet elever per lärare. Snittkostnaden för en lärare 2024 ligger på omkring 40 000 kronor i månaden. Därtill kommer sociala och andra pålägg som brukar beräknas till 40-45 procent. Det gör totalt cirka 56 000 kronor per lärare, ungefär 700 000 kronor per år. Med 23 000 fler lärare än vad Academedia har i dag i grundskolor och gymnasier kommer extrakostnaden att uppgå till 16 miljarder kronor. Academedias hela årsomsättning – inklusive också förskolor och vuxenverksamhet – var verksamhetsåret 2022-23 knappt 16 miljarder kronor. Rörelseresultatet, alltså skillnaden mellan intäkter och kostnader i verksamheten, uppgick till 1,3 miljarder kronor. Vinsten efter finanser och skatt var 579 miljoner, utdelningen till aktieägarna (varav många fonder för pensioner och sparare) var 185 miljoner. Utdelningen motsvarar kostnaden för cirka 265 lärare, drygt en procent av det ökade antal lärare som Akelius förespråkar.

Akelius har i sin övriga affärsverksamhet visat att han är duktig på att räkna. Det krävs inte mer än en enkel överslagsberäkning för att förstå att Academedia skulle gå mot snabb konkurs om hans "nya pedagogik" infördes. Den är dock omöjlig redan av det skälet att lärarna inte går att få tag på.

Så har vi detta med Akelius framtidsbild. [Hans vision](#) är att 10 procent av eleverna i Sverige går i privatskolor, där föräldrarna betalar hela kostnaden själva, drygt 100 000 kronor per år och barn. Dessa skolor ska staten inte lägga sig i närmare. Övriga 90 procent av eleverna ska, såvitt man kan förstå, gå i skolor utan finansiellt överskott. Det innebär också att skolor och huvudmän kommer att sakna finanser och incitament för att expandera. Valrätten för föräldrar skulle förmodligen också avvecklas; hur motiverar man annars rika föräldrar att betala stora pengar för privatskolor?

Hans framtidsbild är en totalt segregerad skola.

Akelius belyser här ett intressant förhållande. Utan dagens svenska system med skolpeng och förbud mot avgifter, som gör skolan gratis för alla, skulle det förmodligen ha uppstått en stor sektor av rena privatskolor, som i de andra jämförbara länder han nämner. Så stort var missnöjet med brist på ordning och kunskapsfokus i den offentligt drivna skolan.

[Läraryrskommitténs ordförande kommenterar](#) att Akelius är "uppfriskande", med sitt insteg i den svenska skolan. Intressant reaktion för att komma från det hållet. Hans framtidsbild är en totalt segregerad skola, där tio procent av barn till rikare föräldrar går i sina egna skolor.

Jag har här inte gått in på hur det Akelius säger går att förena med gällande skollag och kursplaner. Ej heller hur det förhåller sig till Aktiebolagslagens skydd för andra aktieägare, och det ansvar – under risk för stämning – som styrelse och VD har för en sund skötsel av bolaget.

Ja, nog rör Akelius om, till mångas begeistring. Men lite rörigt är det att reda ut vad han säger och vad som därav följer.

HANS BERGSTRÖM

Hans Bergström är tidigare chefredaktör och ansvarig utgivare för Dagens Nyheter, och docent i statsvetenskap. Han är också verksam på ägarnivå i Internationella Engelska Skolan. Ett urval av hans texter kan läsas i boken "Hans Bergström – texter i urval" som är utgiven på Timbro förlag.

Dela artikeln

LÄS MER

Socialdemokraterna valde retoriken framför valfriheten

WIDAR ANDERSSON

SAMHÄLLE | KRÖNIKA

Folkhemmet är borta för alltid

ALEXANDRA IVANOV HÖKMARK

SAMHÄLLE | ESSÄ

Att regera via hugskott eller med rygggrad

HANS BERGSTRÖM

Prenumerera på Smedjan!

Varje lördag får du som prenumerant (gratis) ett
nyhetsbrev med exklusiv text av Svend Dahl och

lästips från veckan som gått. Dessutom unika erbjudanden på Timbro förlags utgivning.

Din e-post

PRENUMERERA

MEST LÄSTA

Moderaterna tar oss tillbaka till 1970-talet

Att försvåra för arbetskraftsinvandring löser inte integrationsproblemen.

Pensionsfondernas batterifest slutade i konkurs

Innan konkursen var ett faktum hade pensionsfonder hunnit plöja ner hundratals miljoner i förhoppningsbolaget.

USA:s migrationspolitik har havererat

Den som ser realiteten vid landets södra gräns
har lättare att förstå den politiska laddningen.

Ekis bortklippta svar är marxismens kärna

Ojämlighet framkallade starkare känslor än
programmets debatt om
Mellanösternkonflikten.

